

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון "אני מאמין"].

* * *

מזו. המשך השיחה ע"ד החילוק בין העבודה שבמשך ט"ו השעות לעבודה שבמשך כ"ד שעות, אצל האבות, ועד"ז אצל אבות החסידות — נכלל בשיחה המוגהת הנ"ל סי"ט.

* * *

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון אדמו"ר מהר"ש. ניגון הכנה וניגון אדמו"ר הזקן בן ד' הבבות (בבא הד' — עשר פעמים), והניגון "אבינו מלכנו".

טרם צאתו התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "כי בשמחה תצאו".

לזכות

הילד חייל ב, צבאות השם

מנחם מענדל שיחי

ליום הולדתו ועשי"ק וישלח ט"ו כסלו

וליום הכנסו בבריתו של אאע"ה, ועשי"ק וישב כ"ב כסלו, היתשס"ו

ולזכות

אחיו ואחיותיו חיילים ב, צבאות השם

שניאור זלמן, חי' מושקא, יוסף יצחק, שטערנא שרה, מאיר שלמה, שמואל ושיינא שיחיו

נדפס ע"י הוריהם

חיים שאול וזוגתו מרת בלומא גיטל שיחיו ברוק

זקניהם

מרת חנה שתחי' ברוק

הרה"ח ר' משה לוי וזוגתו מרת טויבע ברכה שיחיו רובינשטיין

ולעילוי נשמת

הרה"ח ר' מנחם מענדל בהרה"ח הרה"ח ר' חיים שאול ע"ה

נלב"ע י"ג כסלו, היתשס"ו

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שיחות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוק"לה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

י"ט כסלו ה'תשכ"ב

בלתי מוגה

חלק ה — יו"ל לש"פ מקץ, ר"ח טבת, היתשס"ו

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושש לבריאה

מאה ושלוש שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

שיש לו לא מספיק עדיין, ולכן צריך להשיג באיזהו מקומן, ע"י הלואה וכיו"ב, יותר ממה שיש לו, כדי שיוכל ליתן לה כל מה שמגיע לה.

וטעם הדבר — לפי שכן הוא בפנימיות הענינים, כפי שיתגלה לעתיד לבוא כאשר "נקבה תסובב גבר".

ועד"ז גם עתה — כאמור לעיל שכללות הנהגת הבית תלוי' בעיקר בידי עקרת-הבית, שהיא ה"עזר כנגדו", והיינו, שהבעל אין לו את הכחות הדרושים לכך (מצד כמה סיבות; בגלל שכן רצה הבורא), כך, שהכחות שניתנו לה הם "יותר ממה שיש לו", ולכן צריך לכבדה "יותר ממה שיש לו".

וזהו גם מה שהי' בדור של מ"ת (שאז הי' הענין ד"ה' עוז לעמו יתן גו"), שההתחלה היתה באופן ד"כה תאמר לבית יעקב²⁸³, "אלו הנשים"²⁸⁴, שבזה הי' תלוי קיום התורה²⁸⁵.

וכן הוא ביחוד בדרא דעקבתא דמשיחא — שהוא הגלגול של דור המדבר שקיבלו את התורה — שזהו דור שהאנשים נשמעים לנשותיהן (כדאיתא בכתבי האריז"ל²⁸⁶).

צריכים רק לפעול על הנשים שלא יבקשו ענינים של מה-בכך, ענינים טפלים ועניני מותרות, אלא יבקשו מה שצריך לבקש,

— כפי שהי' בשעת מ"ת, והמשכו בבנין המשכן וההליכה לארץ ישראל ע"י משה רבינו, גואל ראשון²⁸⁷, שדוקא הנשים היו מחבבות את הארץ (היפך עצת המרגלים כו'), ודרשו והכריחו שיתנו להם נחלה בארץ, כמבואר בגמרא (במסכת ב"ב²⁸⁸) ובמדרש²⁸⁹ בקשר לסיפור דבנות צלפחד —

וכן יהי' גם אצל הנשים שבדור הזה — שישכחו אודות עניני מותרות, וידרשו מבעליהן שלכל לראש יקבלו את התורה על מנת ללמוד וללמד לשמור ולעשות, ונוסף לזה, שגם כאשר נמצאים עדיין במדבר, בחוץ-לארץ ובגלות, יקימו שם "משכן" לו ית', ויתנו עבורו זהב וכסף ונחושת, וכל י"ג או ט"ו²⁹⁰ הדברים שנימנו בפרשה, ועי"ז יפעלו בגילוי שבקרוב נוכל לילך קוממיות לארצנו, כביאת משיח צדקנו.

י"ד. תו"א ר"פ משפטים.

(288) קטז, סע"ב ואילך.

(289) ראה תנחומא פינחס ז. ספרי פינחס

כו, א. יל"ש פינחס רמז תשעג. פרש"י פינחס

כו, סד. כז, א.

(290) ראה לקו"ש חכ"א ע' 153. וש"נ.

(283) יתרו יט, ג.

(284) מכילתא ופרש"י עה"פ.

(285) ראה שמו"ר פכ"ח, ב.

(286) שער הגלגולים הקדמה כ. ועוד.

(287) ראה שמו"ר פ"ב, ד"ו. דב"ר ספ"ט.

זח"א רנג, א. שער הפסוקים פ' ויחי מט,

Published and Copyright 2005 by

Vaad HANochos BLAHAK

788 Eastern Parkway Suite #408

Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (718) 778-5776

E-mail: info@lahak.org

Internet: http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5766 • 2005

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס "ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610 Fax. (718) 778-5776

סדר ועימוד בתכנת "תג". הפצה בארצות-הברית: (718) 735-4585

וע"פ המדובר לעיל (סל"ח) במעלת המעשה, המעשה הוא העיקר, ועשי' לעילא — הרי ענין זה מגיע למעלה יותר מאשר לימוד התורה.

וזהו גם מה שמצינו בגמרא במסכת מו"ק²⁷⁴, שאף שנאמר²⁷⁵ "כל חפצים לא ישוו בה", ש"אפילו חפצי שמים לא ישוו בה" ("אפילו כל מצוותי של תורה אינן שוות לדבר א' מן התורה"²⁷⁶), מ"מ, "במצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים", נדחה לימוד התורה מפני קיום המצוה, והיינו, שלא זו בלבד שקיום המצוה אינו למטה במדריגה מלימוד התורה, ולא רק ששוה ללימוד התורה, אלא עוד זאת, שקיום המצוה דוחה לימוד התורה.

ולדוגמא: כאשר צריכים להעמיד את הבית הפרטי שיהי' מיוסד על יסודי התורה והמצוה, הרי זה מצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים: מישהו אחר לא יכול לעשות זאת ולסייע בזה, הוא לא ידע מה לעשות, מה צריך לתקן, איך יכולים לתקן, ואיך יכולים לבנות; ענין זה צריך לעשות הוא בעצמו, ובעיקר — היא (עקרת הבית) בעצמה, שזהו ענין המצוות שלמעלה גם מתורה.

וע"ד משנת"ל במאמר²⁷⁷ בענין ספירת המלכות, ש"לאו איהי מאנא לגבי' כו' אלא עטרה על רישי'²⁷⁸, וזהו גם שלעתיד לבוא יהי' הענין ד"נקבה תסובב גבר"²⁷⁹, וזהו גם מ"ש בכתבי האריז"ל²⁸⁰ שלעתיד לבוא יהי' "מעשה גדול".

וכיון שכל הענינים דלעתיד לבוא מתגלים ע"י ההכנה והעשי' בזה במשך זמן הגלות²⁸¹ — הנה גם בענין זה ישנה ההוראה הכללית בגמרא מסכת חולין²⁸² שהאדם צריך לכבד את אשתו "יותר ממה שיש לו":

לכאורה אינו מובן: מדוע צריך לכבדה כל כך — "יותר ממה שיש לו"?!

ועכצ"ל, שכיון שהתורה דורשת שצריך לכבדה יותר ממה שיש לו, בודאי מגיע לה כבוד זה, דאל"כ, לא היתה התורה מחייבת את הבעל להתייגע ולהשיג יותר ממה שיש לו, אלא בודאי מגיע לה, ויתכן שכל מה

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ מקץ, ראש חודש טבת, הננו מוציאים לאור חלק חמישי ואחרון מהשיחות שנאמרו בהתוועדות י"ט כסלו ה'תשכ"ב — הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ תולדות, חלק שני לש"פ ויצא, חלק שלישי לש"פ וישלח, חלק רביעי לש"פ וישב).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ערב חנוכה, ה'תשס"ו
מאה ושלש שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע
ברוקלין, נ.י.

(274) ט, ריש ע"ב (ובפרש"י).
(275) משלי ח, יא.
(276) ירושלמי פאה פ"א ה"א (ג, ב).
(277) פ"ג (לעיל ע' 251).
(278) זח"ב קנח, א (ברע"מ).
(279) ירמ' לא, כא.
(280) ראה תו"מ סה"מ כסלו ע' קצה.
וש"נ.
(281) ראה תניא רפל"ז.
(282) פד, ב.

אזי יכול לזכות (נוסף על חלקו בתורה) גם בחלקו של חברו, ועד שיהיו אצלו כל ששים ריבוא הפירושים שבתורה, הן בנגלה והן בחסידות! ונמצא, שלאמיתו של דבר, תלוי בהתלמידים כל המניעה והעלם והסתר, שכן, אילו הי' ניתוסף אצלם בבשרא דאורייתא, בנגלה ובחסידות, הי' בדרך במילא ניתוסף בה"עור".

אמנם, הבעלי-בתים אינם צריכים לדעת מכל זה; עליהם ליתן את הכסף שיוכל להיות "הרחיבי מקום אהלך" בה"עור", ומסתמא גם התלמידים יעשו את התלוי בהם.

ועד שע"י ישיבת תומכי תמימים יושלם הענין די"ט כסלו — הפצת המעיינות באופן שיגיע גם "חוצה", שזהו גם תוכן הענין ד"פרזות תשב ירושלים", שיהי' בביאת מלכא משיחא בקרוב ממש.

* * *

מו. בהמשך להמדובר לעיל (סי"ט) אודות ט"ו השנים שלמדו האבות התורה ביחד ט"ו שעות בכל יום, ביחס לכללות עבודתם בשאר שעות היום, שאז העבודה היא באופן ש"בכל דרכיך דעהו"¹⁰⁹ — הנה כללות החילוק בין העבודה דלימוד התורה לעבודה ד"בכל דרכיך דעהו" הוא גם החילוק שבין אנשים לנשים:

החיוב דלימוד התורה הוא אצל אנשים דוקא; ואילו החיוב ד"בכל דרכיך דעהו" הוא הן אצל אנשים והן אצל נשים, ואדרבה, ע"פ מארז"ל²⁷¹ "כתיב²⁷² אעשה לו עזר, במה אשה עוזרתו לאדם. . אדם מביא חטים חטים כוסס (בתמי") . . נמצאת (האשה) מאירה עיניו ומעמידתו על רגליו", מובן, שהחיוב ד"בכל דרכיך דעהו" שקשור עם עניני העולם, שייך לעקרת-הבית יותר מאשר לבעל.

כלומר: ענינו של הבעל הוא — תורה, מלשון הוראה²⁷³, להורות כיצד צריכה להיות ההנהגה; אבל לאחרי כן, כשצריכים לקיים זאת בפועל — בנוגע לחינוך הבנים והבנות ובעיקר בתחלת חינוכם, וכן בנוגע לכללות עמידת הבית ("דער שטעל פון הויז"), בנוגע לכשרות המאכלים, בנוגע לטהרת המשפחה, ובנוגע לכל הענינים העיקריים שבהם תלוי בית יהודי — הרי זה נעשה ע"י עקרת-הבית.

(273) ראה רד"ק תהלים יט, ת. גו"א ר"פ בראשית (בשם הרד"ק). זח"ג נג, ב. ועוד.

(271) יבמות סג, א.
(272) בראשית ב, יח.

והגבלות; אבל במדידות והגבלות אלו יכול להיות מעמד ומצב ש"פרזות תשב ירושלים", ולכל-הפחות – "הרחיבי מקום אהלך".

מה. וכיון שעכשיו היתה התחלה – שניתוסף עוד מקום פנוי, מגרש, שעליו יכולים לבנות בנין, והרי "בנין" יכול להיות כמו ה"עמפאיייער-בילדיג", למעלה ממאה קומות, ואם לעוברי רצונו כך, לעושי רצונו על אחת כמה וכמה²⁶⁶ – יכולים להקים בנין באופן ד"הרחיבי מקום אהלך", וזו תהי' הכנה קרובה ל"פרזות תשב ירושלים". ישנם כאלו שהולכים וחושבים מנין ישיגו כסף עבור מגרש זה. – ובכן: נמצאים כאן הרבה יהודים, בלי עין הרע, והם ימסרו ליהודים נוספים, "חברך חברא אית ליי"²⁶⁷, ומסתמא יבטלו העלם והסתר זה. ויעזור השי"ת שממגרש זה יבואו למעמד ומצב ד"הרחיבי מקום אהלך", שיתוסף באורך ורוחב למטה, ובמילא יתוסף בעומק וגובה למעלה,

והעיקר – מה שתלוי בתלמידים, שיהי' "הרחיבי מקום אהלך" ו"פרזות תשב ירושלים" בנוגע להלימוד שלהם, הן בנגלה והן בחסידות. והאמת היא, שאילו היו התלמידים מתמסרים ללימוד ("ווען זיי וואָלטן זיך גענומען פֿאַרן לערנען") כדבעי, אזי בדרך ממילא היתה נעשית התרחבות בענינים הגשמיים אפילו בלי רצון ("ניט וועלנדיקער-הייט"), וע"ד מ"ש בגמרא²⁶⁸ "מה צבי זה אין עורו מחזיק את בשרו אף ארץ ישראל בזמן שיושבין עלי' רווחא", והיינו, שכאשר ניתוסף בבשר, אזי אין ברירה ל"עור" ומוכרח להתרחב.

– לדרוש מהתלמיד שיעמיד עוד תלמיד, הרי זה דבר קשה שלוקח זמן עד שיפעל עליו; אבל במה שתלוי בו, הרי ביכלתו לעשות מעצמו "ששים ריבוא מישראל": ידוע שבכל ענין בתורה יש ששים ריבוא פירושים בדרך הפשט, ששים ריבוא פירושים בדרך הרמז, ששים ריבוא פירושים בדרך הדרוש וששים ריבוא פירושים בדרך הסוד (כדאיתא בכתבי האריז"ל²⁶⁹), וכל אחד מששים ריבוא בני' יש לו שייכות לא' מששים ריבוא פירושים אלו. וע"פ מארז"ל²⁷⁰ "זכה צדיק נוטל חלקו וחלק חבירו כו'", הרי אם רק יפעל בעצמו להיות במעמד ומצב ד"זכה",

מא. בשיחת י"ט כסלו הנ"ל²⁴⁹, סיים כ"ק מו"ח אדמו"ר בסיפור ע"ד קריאת שמה של ישיבת "תומכי תמימים" (לאחר התייסדותה בט"ו אלול) ע"י אביו, אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, בעת ההקפות בשמחת-תורה. וצריך להבין: מהו הטעם שכ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר ענין זה בי"ט כסלו (ואח"כ גם רשם והדפיס את הדברים) – דלכאורה אינו מובן קשר הענינים?

אך ישנו סיפור נוסף שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁵⁰, שהצ"צ אמר, שי"ט כסלו הוא בדוגמת שמח"ת – שמח"ת של פנימיות התורה. ועפ"ז יש לומר בדרך-אפשר בקישור הענינים, שהמדובר בי"ט כסלו (שמח"ת של פנימיות התורה) אודות קריאת שם ישיבת תומכי תמימים בשמח"ת, הוא מצד השייכות המיוחדת של ישיבת תומכי תמימים לפנימיות התורה.

מב. והענין בזה:

מבואר בארוכה בקונטרס עץ החיים²⁵¹, שענינה של ישיבת תומכי תמימים הוא – בשביל שיהי' לימוד החסידות, והעיקר – גדול תלמוד שמביא לידי מעשה¹¹⁸ – ההדרכה וההנהגה בדרכי החסידות.

וזהו היסוד של ישיבת תומכי תמימים – שכשם שישנו סדר הלימוד בנגלה דתורה, כך יהי' גם סדר הלימוד בפנימיות התורה כפי שנתבארה בתורת החסידות.

(266) ראה מכות בסופה.
 (267) כתובות קט, רע"ב. וש"נ.
 (268) גיטין נו, א.
 (269) שער מאמרי רז"ל להאריז"ל.
 (270) חגיגה טו, א.

(249) ליל א' י"ט כסלו תרצ"ג בסופה (סה"ש תש"ד ע' 49 ואילך). וראה גם שיחת (לקר"ד ח"א ל, ב).
 י"ט כסלו תשי"ט ס"י (תו"מ חכ"ד ע' 259).
 (250) ראה שיחת י"ט כסלו תש"ד ס"ב (251) פכ"ב ואילך.

— גם לפני התייסדות ישבת תומכי תמימים היו ישיבות שבהם למדו קבלה, כידוע אודות ישיבת המקובלים, ועד לה"חברייא" שלמדו אצל האריז"ל, אבל ענין זה הי' רק ליחידי סגולה, ועם כו"כ הגבלות, שבזה הי' חלוק לימוד הקבלה מלימוד הנגלה אפילו אצל ה"חברייא"; והחידוש של ישיבת תומכי תמימים הוא — שלימוד פנימיות התורה נעשה חלק מסדר הלימוד בישיבה, ובאופן של התאחדות שני הענינים דנגלה וחסידות ביחד, והיינו, שכאשר לומד נגלה, אזי ניכר בהחיות וההתלהבות שלפנ"ז למד חסידות, וכאשר לומד חסידות, ניכר שיש לו יד ושם בים התלמוד כפשוטו.

ויש לומר, שענין זה מרומו גם בשם "תמים", שיש בו שני פירושים: (א) דבר אחד שלם, (ב) מלשון "תמתי, תאומתי"²⁵², "התם ומתמם"²⁵³, היינו, שישנם שני דברים שבתחלה היו נראים נפרדים זמ"ז, ויכולים להיות זה ללא זה, ואעפ"כ נעשית התאחדות ביניהם באופן שאחד משלים את השני, כמו שני חלקים של דבר אחד, שכל אחד מהם אינו יכול להתקיים ללא זולתו, כיון שמשלימים זה את זה, ובלשון הכתוב²⁵⁴: "ויהיו תואמים מלמטה ויחדיו יהיו תמים על ראשו" (מלמעלה).

מג. וזהו גם ענינו של י"ט כסלו — שאז הי' הנצחון של לימוד תורת החסידות שיהי' בגלוי ובהבנה והשגה, ומאז נעשה באופן שהולך ומתפשט והולך ומתרחב לאורך ולרוחב ולעומק,

ועד כדי כך — כמבואר בשיחה הנ"ל²⁵⁵ — שאפילו אלו שפעם לא היו מרוצים או גם התנגדו לתורת החסידות, מצטערים עתה אם מזכירים להם שפעם עמדו בתנועה כזו, כיון שעתה נמצאים הם בעולם האמת, ויודעים את האמת כפי שהוא, ולכן, כאשר מזכירים להם הנהגתם בעבר, ובפרט אם על סמך זה רוצים גם עתה לאחוז אפילו בקצה ושמך מההתנגדות או העדר שביעת הרצון ההיא — הרי זה ענין שמונע מהם להגיע אל ה"מקום" שחפצים להגיע אליו, בידעם את האמת לאמיתתו, שכל החששות וכו' וכו' לא הי' להם שום יסוד; זהו ענין שכולו הוא פנימיות התורה, אלא כפי שנדרש שיהי' בגלוי.

(כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בבת-שחוק): בכלל אין זה ענין

(252) שהש"ר פ"ה, ב. (254) תרומה כו, כד. (255) ליל ב' כ' כסלו תרצ"ג ס"כ (שם מז, הנוראים). (א).

להזכיר בי"ט כסלו את הגאון מוילנא, אבל בכל אופן, בפירושו למשלי²⁵⁶ כותב הגאון מוילנא, שאי אפשר לכוין ולפסוק דין בנגלה דתורה לאמיתתו, ללא ידיעה בפנימיות התורה!

מדוע ההעלם וההסתר גדול כל כך, שחסידי ליובאוויטש יודעים זאת, וישנם אחרים שמעלימים עין מזה — אינני יודע; שאלה זו צריכים להפנות אליהם ומסתמא יבוא הזמן שגם העלם והסתר זה יתבטל.

ובכל אופן — ניתי ספר וניחזי דבר מפורש שחור ע"ג לבן, שנכתב ע"י הגאון מוילנא, ונדפס ע"י תלמידיו.

ויסוד הדברים — שהתורה היא "תורה אחת" (תורה אחת לכולנו), ואי אפשר בלאה"כ, ובפרט ע"פ דרשת חז"ל במסכת סנהדרין¹⁶⁶ "וה' עמו, שהלכה כמותו בכל מקום", כמבאר בארוכה בהמשך תרס"ו²⁵⁷, במאמרי אדמו"ר מהר"ש²⁵⁸, ועוד מאמרים לעילא ולעילא בקודש²⁵⁹ — עד כמה נוגע הענין דפנימיות התורה כדי לכוין ההלכה לאמיתתה.

מד. ומעצמו מובן, שכיון שדורשים שהענין של הפצת המעיינות חוצה יהי' באופן דהולך ומתפשט והולך ומוסיף — הרי לכל לראש צריך להיות כך בעניני ישיבות תומכי תמימים.

— מדוע המצב אינו כן, הרי זה נושא עדין... ואין כאן המקום לדון בזה, אבל בכל אופן, יש לקוות שהמצב ישתנה. —

וכמדובר במאמר²⁶⁰ (על יסוד המאמר של אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע²⁶¹, ומאמרים שלפנ"ז²⁶²), שצריך להיות "הרחיבי מקום אהלך"²⁶³, ועד שיהי' "פרזות תשב ירושלים"²⁶⁴, דאף שגם אז תהי' חומה, כמ"ש²⁶⁵ "ואני אהי' לה גוי חומת אש", הרי זו חומה כזו שאינה בסתירה לכך ש"פרזות תשב", ללא הגבלה כלל.

ועד"ז בנדו"ד: כיון שנמצאים בעולם, צריכה ה"ישיבה" ארבע כתלים, גג מלמעלה ורצפה מלמטה, כך, שלכאורה ישנם מדידות

(256) פ"ב (לעיל ע' 250). (261) סה"מ תרע"ח ע' קכז. (262) ראה בהנסמן בהמאמר שם הערה 20. (257) ישעי' נד, ב. (263) זכרי' ב, ח. (264) שם, ט. (258) (בהוצאה החדשה — ס"ע ש ואילך). (259) מאמרי אדה"ז הקצרים ע' שכז ואילך. אוה"ת יתרו ע' תתצג ואילך.